

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา
ข้อมูล ณ วันที่ ๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางปราณี ทองรักษ์
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๙๒/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา
โทรศัพท์ ๐๖๓๐๕๔๔๓๗๘ Facebook ปราณี ทองรักษ์ Line ๐๖๓๐๕๔๔๓๗๘
เกิด พ.ศ. ๒๕๐๖ ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี
๔. สถานภาพ ☒ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ปวส.พิเศษ
สถานบันการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
คณะ/สาขาวิชา เกษตรศาสตร์ทั่วไป
๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ การจัดดอกไม้และพวงหรีด
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ จำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงนาข้าวสังหยดปลอดสารพิษ มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์และจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์
มีการปลูกพืชปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด ใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี และทำการผลิตข้าวคุณภาพ
ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การผลิตข้าวคุณภาพ
 - การใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม
 - การปรับปรุงบำรุงดิน
๒. การแปรรูปข้าว
 - การเพิ่มมูลค่าข้าว
 - การแปรรูปขนมจากข้าวสังข์หยด
๓. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
 - การทำน้ำหมักชีวภาพ
 - การทำปุ๋ยหมักฟางข้าว
๔. การเลี้ยงปลาเสริมรายได้

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การผลิตข้าวแบบครบวงจร
๒. การแปรรูปข้าว
๓. การทำเกษตรผสมผสาน
๔. การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
๒. การจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล/รายกลุ่ม

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรการแปรรูปขนมจากข้าวสังข์หยด เป็นหลักสูตรที่เน้นการนำข้าวสังข์หยด ซึ่งเป็นข้าวพื้นเมืองของภาคใต้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ขนมเพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างอาชีพ และส่งเสริมการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีดังนี้

๑) เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการแปรรูปข้าวสังข์หยด ทั้งในด้านการเตรียมวัตถุดิบ เทคนิคการผลิต และการประยุกต์ใช้ในเมนูขนมหลากหลายประเภท

๒) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตข้าวสังข์หยดในท้องถิ่น โดยการนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ขนมที่สามารถจำหน่ายได้จริง

๓) เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

รายละเอียดหลักสูตร มีดังนี้

๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้าวสังข์หยด

- ประวัติและคุณสมบัติเด่นของข้าวสังข์หยด / ประโยชน์ทางโภชนาการของข้าวสังข์หยด / แนวโน้มตลาดและโอกาสทางธุรกิจ

๒) การเตรียมวัตถุดิบและกระบวนการแปรรูป

- การเตรียมข้าวสังข์หยดสำหรับการทำขนม / เทคนิคและกระบวนการแปรรูปขนมจากข้าวสังข์หยด

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

มีการบูรณาการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้แผนที่ออกมาสามารถตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ดังนี้

๑. เข้าร่วมประชุมและรับฟังข้อมูลจากทุกระดับ เริ่มจากการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอ ไปจนถึงระดับจังหวัด โดยมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อรวบรวมปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะแบบรอบด้าน

- เข้าร่วมประชุมที่จัดโดยหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด
- นำเสนอปัญหาจริงจากพื้นที่ เช่น ปัญหาน้ำ ความรู้ด้านเทคโนโลยี ราคาผลผลิตตกต่ำ
- เสนอแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่

๒. บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมาย และจัดทำแผนปฏิบัติการในเชิงบูรณาการที่สามารถขับเคลื่อนได้จริงในพื้นที่

๓. วิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ว่ามีศักยภาพหรือปัญหาในด้านใด และจัดลำดับความสำคัญของแผนตามความเร่งด่วนและความพร้อมของแต่ละพื้นที่

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

มีการจัดทำแผนโดยประชุมคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานในภาพรวมของอำเภอ พิจารณาทิศทางการส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรวบรวมข้อมูลความต้องการของเกษตรกรและทรัพยากรในพื้นที่ นอกจากนี้ประชุมเกษตรกรในพื้นที่ก่อนฤดูกาลผลิตเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของเกษตรกรในแต่ละตำบล โดยรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรจริงในพื้นที่ เพื่อให้แผนงานมีความเป็นรูปธรรมและตรงจุด

จัดทำแผนปฏิบัติการราย ศพก. โดยบูรณาการข้อมูลจากทั้งสองการประชุม กำหนดกิจกรรมหลัก เช่น การถ่ายทอดความรู้ การจัดฝึกอบรม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบุช่วงเวลาดำเนินงาน หน่วยงานร่วมรับผิดชอบ และงบประมาณสนับสนุน และสรุปผลหลังการเก็บเกี่ยว โดยประเมินผลการดำเนินงานตามแผน รวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแผนในรอบปีถัดไป

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน คือคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด เกษตรกรในพื้นที่ หน่วยงานภาคีเครือข่าย วิทยากรประจำ ศพก. และปราชญ์เกษตรกร

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เกิดจากความตระหนักถึงสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรจำนวนมากยังคงพึ่งพาสารเคมีอย่างมากในการเพาะปลูก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งของผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาว และอีกหนึ่งแรงผลักดันคือการเห็นความเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคในปัจจุบันที่เริ่มหันมาใส่ใจเรื่องอาหารปลอดภัย อาหารออร์แกนิก และการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงเกิดแนวคิดที่ว่าหากสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตของเราให้ปลอดภัยและมีมาตรฐานมากขึ้น ก็จะไม่เพียงแต่ช่วยรักษาสุขภาพของผู้บริโภค แต่ยังเพิ่มคุณค่าให้กับผลผลิต และสร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพเกษตรกรในระยะยาว

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่ได้คุณภาพหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และความมั่นคงในอาชีพ โดยการทำนามีปัญหาเรื่องคุณภาพของดินที่เสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมีต่อเนื่อง หรือการจัดการธาตุอาหารในดินที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผลผลิตไม่ดี จึงเริ่มหาวิธีการที่ยั่งยืนมากขึ้น โดยใช้ความรู้ทางวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน การจัดการปุ๋ยอย่างเหมาะสม และการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ในไร่นา เพื่อปรับปรุงคุณภาพของดินและเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูก ซึ่งการนำแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วย ไม่เพียงแต่ช่วยแก้ไขปัญหามีอยู่ แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพผลผลิตให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ลดต้นทุน และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

มีการนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ทางวิชาการเข้ามาปรับใช้ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพ การใช้สารชีวภัณฑ์ (น้ำส้มควันไม้) และการทำนาเปียกสลับแห้งเพื่อประหยัดน้ำ และลดโรคพืช ล้วนช่วยให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการใช้สารเคมีและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคอย่างแท้จริง

๒) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

- การตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบคุณสมบัติของดิน เช่น ความเป็นกรด-ด่าง (pH) และธาตุอาหารในดิน เพื่อวางแผนการปรับปรุงดินและการใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี ช่วยฟื้นฟูโครงสร้างของดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน และลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว

- การควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพ ใช้จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์มาควบคุมศัตรูพืช แทนการใช้สารเคมี ทำให้ผลผลิตปลอดภัย และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

- การใช้สารชีวภัณฑ์ น้ำส้มควันไม้ ช่วยในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยไม่ทิ้งสารพิษตกค้าง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) นาข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๖ ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาดุก จำนวน ๑ กระชังบก และ ๒ บ่อซีเมนต์ (๑,๐๐๐ ตัว)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

ไม่มี

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

ไม่มี

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ทำนา มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) เมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๒๕๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าปรับพื้นที่ เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๕๕๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าวัสดุบรรจุ เป็นเงิน ๑๒๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต	๑,๙๗๐	บาท/ไร่
รายได้	๑๒,๗๘๐	บาท/ไร่

(ข้าวสังข์หยด ๒๖๐ กก/ไร่) ขยาย ๔๕ บาท

๒) สินค้า การแปรรูปขนมจากข้าวสังข์หยด มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) น้ำตาลโตนด	เป็นเงิน	๘๐	บาท/ครั้ง
๑.๒) น้ำมัน	เป็นเงิน	๕๐	บาท/ครั้ง
๑.๓) งา	เป็นเงิน	๒๐	บาท/ครั้ง
๑.๔) แป้งจากข้าว	เป็นเงิน	๘๐	บาท/ครั้ง
๑.๕) เชื้อเพลิง	เป็นเงิน	๑๐	บาท/ครั้ง
๑.๕) ค่าบรรจุภัณฑ์	เป็นเงิน	๓๐	บาท/ครั้ง
รวมต้นทุนการผลิต		๒๗๐	บาท/ครั้ง
รายได้		๔๒๐	บาท/ครั้ง

๒) สินค้า ปลาตาก มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) พันธุ์ปลาดุก	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/รอบ
๑.๒) อาหาร	เป็นเงิน	๔,๐๐๐	บาท/รอบ
รวมต้นทุนการผลิต		๕,๐๐๐	บาท/รอบ
รายได้		๑๐,๐๐๐	บาท/รอบ

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวสาร

เฉลี่ยรายได้วันละ ๔๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ค่าขน

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๓,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผัก, น้ำยาล้างจาน

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๖๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง : เพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครัวเรือนมากขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น : ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์แก่เกษตรกรรายอื่น เป็นการสร้างงานและสร้างอาชีพใหม่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มหรือความร่วมมือในชุมชน

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน : ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนในด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการลดการใช้สารเคมีและทรัพยากรที่สิ้นเปลืองผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนเพาะปลูก ช่วยให้ใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียสารอาหารและการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ เช่น น้ำส้มควันไม้ ช่วยฟื้นฟูดินและควบคุมศัตรูพืชโดยไม่ทำลายระบบนิเวศ รวมถึงการใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การทำนาแบบเปียกสลับแห้งยังช่วยประหยัดน้ำ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกษตรกรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน ทั้งในระดับแปลงเกษตรและชุมชนโดยรอบ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยเฉพาะน้ำและดิน ลดการปนเปื้อนสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำใต้ดินและแหล่งน้ำธรรมชาติ ช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว ส่งเสริมความหลากหลายของจุลินทรีย์ในดิน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมการเกษตร ซึ่งมีส่วนสำคัญในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไป

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีความรู้ในการผลิตข้าวปลอดภัย โดยเน้นกระบวนการผลิตที่ไม่พึ่งสารเคมี ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพ และการจัดการน้ำอย่างเหมาะสม เพื่อลดสารตกค้างในผลผลิตและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถผลิตข้าวที่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค มีคุณภาพดี และยั่งยืนต่อระบบนิเวศ นอกจากนี้มีความรู้และทักษะในการแปรรูปข้าวสังข์หยด ซึ่งเป็นข้าวพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ให้ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ขนม เช่น ขนมเจาะหู ขนมทองมวน ฯลฯ โดยเน้นการพัฒนาสูตรให้เหมาะกับผู้บริโภคสมัยใหม่ และยังคงเอกลักษณ์ของข้าวสังข์หยดไว้ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนและชุมชน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป และจัดเตรียมแปลงเรียนรู้จริงเพื่อให้เกษตรกรได้เห็นและทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ให้บริการความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การบริหารจัดการแปลง และนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

มีการลงพื้นที่ติดตาม ให้คำปรึกษา และวิธีการแก้ปัญหาแก่เกษตรกรที่มีปัญหาในพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

การจัดรายการวิทยุ การส่งข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่ด้วยตนเอง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ธรรมชาติให้เกิดการทำอย่างปลอดภัย และเป็นแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่นหันมาทำนาอินทรีย์ที่เน้นปลอดภัยต่อผู้บริโภค ขยายผลให้เกษตรกรในพื้นที่ จำนวน ๑๐ ราย ที่เป็นเกษตรกรผู้นำ และสามารถไปขยายผลให้เกษตรกรรายอื่นต่อได้

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร เช่น การจัดฝึกอบรม สาธิต และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่ สนับสนุนและร่วมวางแผนโครงการพัฒนาเกษตรกรให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ นอกจากนี้ร่วมขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรต่างๆ ในชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชน แปลงใหญ่ หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

มีบทบาทในการวางแผนและขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเกษตร เป็นที่ปรึกษาให้เกษตรกร และหน่วยงานต่างๆ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำต้นแบบและศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรในชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีความภาคภูมิใจที่ได้ดำเนินงานเป็น ศพก. ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแก่เกษตรกรในชุมชน ช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และมีรายได้ที่มั่นคง นอกจากนี้ยังส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ประธาน ศพก.
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน
- ประธาน อสม.
- ประธานกองทุนสัจจะวันละบาทของตำบล

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

มีจิตอาสาและพร้อมเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในด้านการเกษตร ให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันความรู้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ในการผลิตข้าวปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ การลดต้นทุนการผลิต หรือการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ยังเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร และสร้างความสามัคคีในชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ถ้าจะทำงานอย่าหิบบกความขาดแคลนมาเป็นข้ออ้าง แต่จงทำงานท่ามกลางความขาดแคลนให้ประสบผลสำเร็จด้วยความซื่อสัตย์และตั้งใจ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ประธาน ศพก. สมาชิก ศพก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอและจังหวัด

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

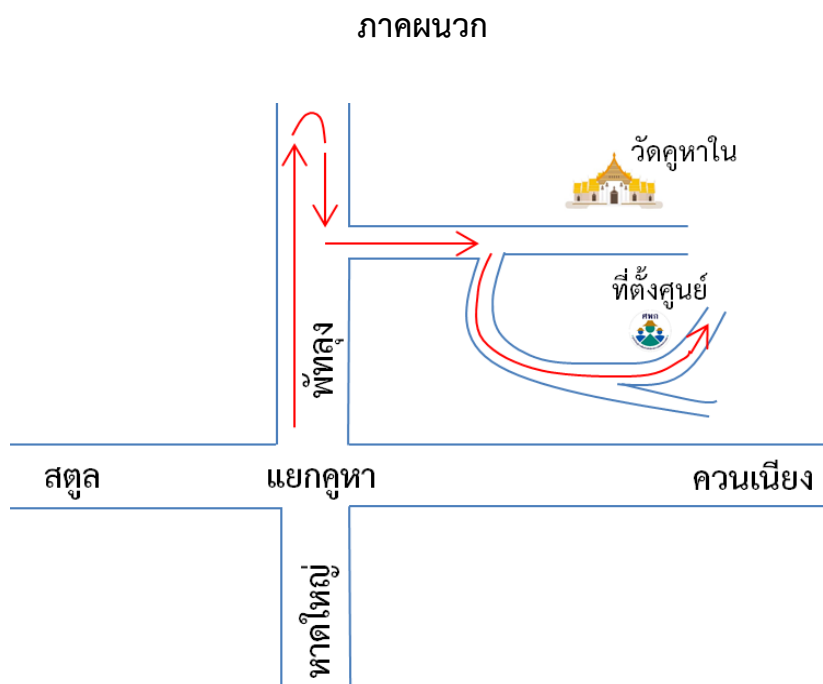
การสัมภาษณ์แบบเดี่ยวและกลุ่ม/ แบบสอบถาม

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

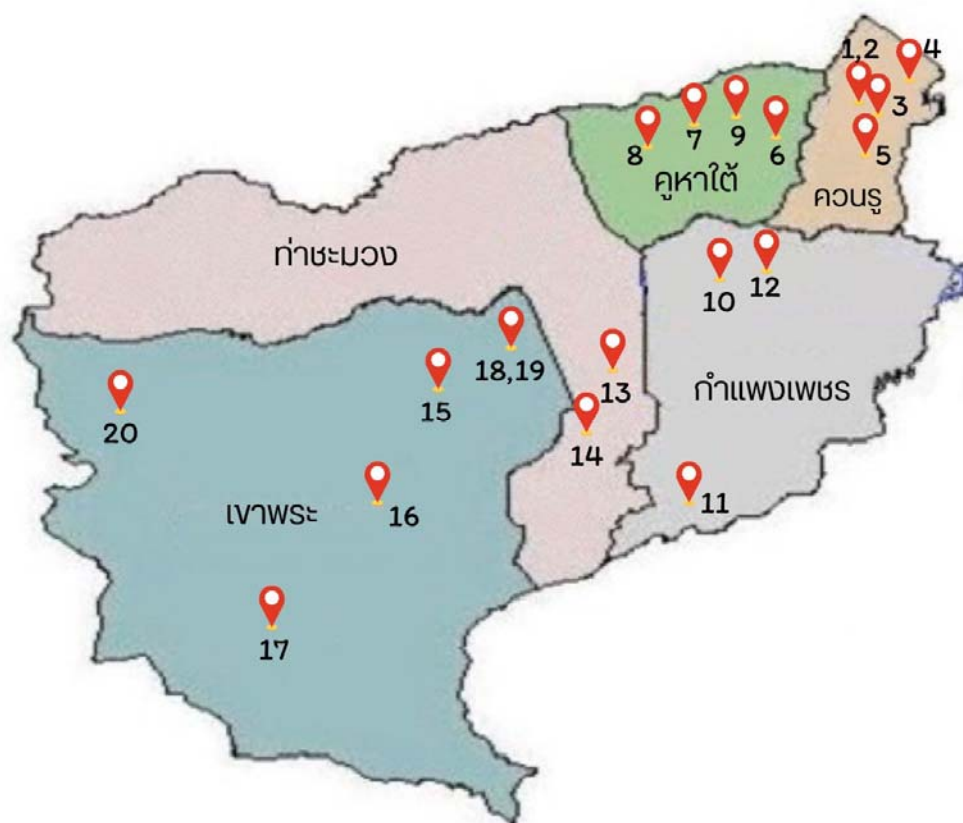
- บางคำถามมีความซับซ้อน ไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะคือใช้เครื่องมือช่วย เช่น ผัง Mind Map, Timeline, แบบสอบถามปลายเปิด

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เครือข่าย ศพก. อำเภอรัตภูมิ จำนวน 20 ศูนย์

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภทเครือข่าย	หมู่ที่	ชื่อเกษตรกร
ตำบลควนรู				
1	ศูนย์เรียนรู้การจัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	6	นายบุญชอบ ทองดี
2	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองโอน	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	6	นายไพฑูย์ หนูราช
3	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองเสาธง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	6	นายถัน จุลนวล
4	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านไสท่อน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	9	นางนุสร รุ่งพรหม
5	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านโคกค่าย	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	8	นายสมใจ เด่นพุทธ
ตำบลคูหาใต้				
6	ศูนย์เรียนรู้การจัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	12	นายทวี วรรณดี
7	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยยาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทาง การเกษตร	9	นายประกอบ จันทสุวรรณ
8	ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านข้าว	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	10	นายวิโรจน์ คงนัย
9	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านควนขัน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	8	นางสาวชวีศา เหมสุวรรณ
ตำบลกำแพงเพชร				
10	สหกรณ์การเกษตรรพีภูมิ จำกัด	ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	1	นายวัฒนา เรืองมาก
11	ศูนย์เรียนรู้การเพาะเลี้ยงชันโรง บ้าน คลองต่อ	ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	10	นายวิสุทธิ์ สุวรรณ
12	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านม่วง ใหญ่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	นายนิกร มีสว่าง
ตำบลท่าชะมวง				
13	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองไม้แก่น	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	14	นายสุจิน พุทธกุล
14	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองยางแดง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	นายสมมาตร จันทะสระ
ตำบลเขาพระ				
15	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านนาลึก	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	3	นายชิต ขวัญคำ
16	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและ เกษตรธาตุสี่บ้านบนควน	ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	5	นายอภิรัตน์ หมดหลี
17	ศูนย์เรียนรู้การผลิตไม้ผลคุณภาพ บ้านเขาซอยดาว	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	10	นายสมจิตร อภัยรัตน์
18	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านนาสีทอง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	1	นายอุดม หวานแก้ว
19	ศูนย์เรียนรู้การจัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	1	นายอุดม หวานแก้ว
20	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองแก้ว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	7	นายพนรัตน์ มีแก้ว